

AZ OLASZ IDEGENFORGALOM BERENDEZÉSE

A MAI MODERN nagyszabású olasz idegenforgalomnak Bonomi államtitkár rakta le az alapjait. Bonomi eredetileg a „Bőrkereskedők Szövetségének“ elnöke volt és mint ilyen hivatalból sokat utazott külföldön. Páratlan kezdeményező és éles előrelátó tehetséggel megáldva, 1930 óta a milánói kerület jótékonyági ügyeinek intézője. Kül- és belföldi tapasztalatait terjedelmes szakmunkában foglalta össze, abban az olasz közgazdasági helyzet eredményes orvoslásának lehetőségeit az idegenforgalom átszervezésében jelölte meg és ezt a munkát a Duce elé terjesztette. Megállapításainak végső összefoglalása: önálló hatáskörrel rendelkező külön államtitkárságot kell a nemzeti idegenforgalmi ügyek élére állítani. A Duce elfogadta az indítványt, Bonomi-t idegenforgalomügyi államtitkárrá nevezte ki és Olaszországban ettől kezdve az idegenforgalom ügye államügy.

Közigazgatásügyi vonatkozásokban a sajtó és propagandaügyi minisztérium egyik autonóm alosztálya. Propagandát csinálni annyit tesz, mint híveket szerezni valamely új politikai, vallási vagy társadalmi mozgalomnak. Olaszországban ez az új politikai mozgalom a faszizmus volt. Propagandát csinálni a faszizmusnak, erre az idegenforgalom egyik leghatásosabb módszernek látszott. Mindenki a faszizmus barátja lesz, akinek a rend imponál és aki annak eredményeiről a helyszínen személyesen győződik meg. Ez érteti meg velünk azokat a mérhetetlen áldozatokat, amelyeket a fasiszta Itália az idegenforgalom érdekében meghoz és amelyeket közgazdasági szempontokból talán nem is volna lehetséges magyarázni.

A megvalósítások sorrendjében jelen tanulmány keretében nem követjük a Bonomi által megjárt utat. A kezdetek kezdetéről elindulva, Bonominak is a későbbi tapasztalatok mutatták meg, mi az, ami elképzeléseiben helyes, megvalósítható és gyakorlatban is eredményes és fokról fokra alakult ki az a végleges kép, amellyel tulajdonképpen az egész idegenforgalmi szervezkedést és berendezést kezdeni kellett volna. Az olasz tapasztalatok alapján tehát az idegenforgalmi tennivalókat az alábbi pontokba foglalhatjuk.

KÖZPONTI IRÁNYÍTÁS. Kezdetben az ENIT (Ente Nazionale Industrie Turistiche) volt az állam hivatalos utazási irodája, amely minden nagyobb külföldi városban fiókirodákat állított fel az olasz

idegenforgalmi propaganda céljaira. Amikor a fasiszta állameszme az összes olaszországi vasútvonalakat állami kezelésbe vette, megalkult a CIT (Compagnia Italiana Turismo) mint az olasz vasutak hivatalos képviselője, amely az ENIT-től függetlenül ugyancsak állított fel külföldi városokban fiókokat és az idegenforgalmi propagandát továbbra is az ENIT fiókok kezében hagyva, kizárólag olasz vasúti jegyek eladásával foglalkozott. Az ENIT-nek — amint a fentebbiekből láthattuk — főcélja az idegenek Olaszországba való csábítása volt, de létfeltételeit, miután az államtól anyagi támogatásban nem részesült, a vasúti jegyek eladásából befolyó százalékrészesedésben találta meg. A CIT fiókok felállításával az olasz idegenforgalmi propaganda hanyatlásnak indult volna, ha nem jön Bonomi mentő javaslata: az idegenforgalom államügy, az ENIT alakuljon át állami hivatallá! Az ENIT tehát ettől kezdve a sajtó és propagandaügyi minisztérium önálló alosztálya, főnöke Bonomi Orestes államtitkár, hatáskörébe tartozik az idegenforgalmi intézmények szervezése, közigazgatása, kül- és belföldi propaganda irányítása, minden idegenforgalomban érdekelt szakma ellenőrzése, árszabályozás ésatöbbi... röviden: az ENIT maga az állam.

PROPAGANDA, AZ Olasz Királyi Állami Idegenforgalmi Hivatal egyik legfontosabb szerepköre az idegenforgalmi propaganda irányítása. Amit Itália ezen a téren elkövet, az bátran magára vonhatja az egész világ bámulatát. Igazolja, hogy a legszebb eredmények csak egységes, központosított vezetéstől remélhetők. Az olasz példa igazolja, hogy az idegenforgalmi propaganda leghatásosabb módja és attól a legnagyobb eredmény remélhető, ha az az egész országra minden egyéni érdek mellőzésével egységesen vonatkozik. A legutóbbi olasz idegenforgalmi kiadványok címlapján például az alábbi címeket találhatjuk: „Olaszország sportélete“ ... „Téli sportok Olaszországban“ ... „Az olasz bor!“ ... „Százas tempóban Itália szép útjain!“ ... „Barangolás az olasz hegyek között!“ ... „Autóval a vulkánhoz!“ ... „Az olasz zene!“ ... „A gondolák romantikája“ ... „Bellini-centenárium“ ... „Goethe Olaszországban“ ... „Wagner Itáliában“ ... „A milánói Scala“... „Chateaubriand utazásai“... „A Duce földjén“... „Gabriele D’Annunzio országában“ ... „Az olasz tavaknál“ ... stb., amelyekben a reklámnak vagy propagandának semmi nyoma. Ezeket a témákat csupa híres, kiváló író dolgozta fel, olvasásuk a legtökéletesebb műélvezet. Kiállításuk olyan, hogy ha az ember egyik-másik ilyen műhöz hozzájuthat, átolvasás után sincsen szíve eldobni azt. A leggyönyörűbb fényképek, a legérdekesebb leírások általános témákról, amelyekben azonban egy-egy hely, ahol ez vagy az az érdekesebb személyiség átutazott, megpihent, vagy valamely nevezetesebb zenei vagy irodalmi alkotást hozott létre, oly csábító színekben van feltüntetve, hogy aki azt elolvassa, legyőzhetetlen vágyat érez abban saját szemével a helyszínen gyönyörködni. Ezek nem a szokásos banális guidek és baedekerek, amelyek kilométerről kilométerre minden hotelt, éttermet és múzeumot részletesen ismertetnek, egy város vagy környék nemlétező szépségeit — mert azt jól megfizették! —

üzletszerűen feldicsérik, hanem csupa irodalmi remekművek, amelyek egy valóban szép, romantikus földről szólnak.

Annakidején, amikor jelen tanulmányhoz szükséges adatokat gyűjtöttem, alkalmam volt Bonomi államtitkártól megkérdezni, vajjon nem vezet-e a városok közötti féltékenységre az a tény, ha ezek a kiadványok egyes helyekről megemlékeznek, másokat viszont figyelmen kívül hagynak.

„Ez a kérdés mindenütt felmerülhet, ahol a kereskedelem és általában a gazdasági élet szabad, vagyis mindenki a saját tehetségére és képzettségére hagyva él, ahogy tud, de nem merülhet fel a fasiszta állameszme keretében, ahol a legszigorúbb „nemzeti fegyelem“ uralkodik. Az egyén a nemzetért van, de a nemzet is köteles támogatni egyedeit. Mi csak arról beszélünk, ami érdekes és ami valóban megérdemli az érdeklődést. Általános érdekeket szolgálunk, de az ebből eredő bevételekből támogatjuk az egyest is. A jó reklám alapelve, hogy csak azt dicsérjük, ami azt megérdemli. Hazugságok, túlzások megölik a publicitét. Csak igazságot szabad írni, amit fényképekkel igazolunk. Ha egy város vagy környék valamely érdekes látványját bejelentik, azt hivatalos közegeink ellenőrzik és ha az megfelel a követelményeknek, bekerül a könyveinkbe.“

A belföldi propagandát Itáliában pótolja a fasiszta állameszme.

KÖZLEKEDÉSI KÖNNYÍTÉSEK. 1933-ban a Római Fasiszta Kiállítás alkalmával az olasz vasutak minden külföldről érkezőnek 70%-os utazási kedvezményt biztosítottak. Azelőtt ilyesmire még csak gondolni sem mertek volna. Forradalomszámba ment ezen a téren és ezzel a nemzetek közti turistaháború is megkezdődött.

Az elgondolás — amennyire magától értetődő és egészen természetes — annyira új. A fasiszta Olaszország ezt megtehetette, mert Olaszországban minden vasút az államé. Ha a vasúti menetjegyek árait leszállítják, az állam veszít. Ebben az esztendőben érte el a gazdasági válság is a tetőpontját. A fasiszta Olaszország olyaténképpen gondolkodott, hogy sokkal helyesebb és eredményesebb a vasúti jegyeken nem keresni, mint sehogyan, semmi máson sem keresni. Ez tulajdonképpen egy „prim“ volt a külföldről érkező és Olaszországban pénzt költeni akaróknak. Másutt is juttatnak az államok egyes hátramaradt iparágaknak ilyen prim-et. Franciaországban az olajbogyótermelők, Magyarországon a selyemhemyótenyésztők, Szerbiában a belgrádi építkezők élveznek ily államsegélyt. Olaszország a turistáknak juttatott ezekhez hasonló államsegélyt. A cél mindenütt ugyanaz, az eredmények különbözőek. Az olajbogyótermelőket és selyemhemyótenyésztőket, egy építkezésekben visszamaradt főváros építkezéseit állami támogatásban részesíteni, az állam ezen úgyszólván semmit sem nyer. Ellenben az idegenforgalom emelése érdekében 70%-os kereseti lehetőségről való lemondás esetén, a nemzet erre nemcsak hogy nem fizet rá, hanem hatványozott kereseti lehetőségekhez jut. Semmi sem csábit annyira egy külföldi országot megismerni, mint az a tudat, hogy az utazás alig kerül valamibe. Azonkívül az is az utas lélektanához tartozik, hogy az úton minden pénzt, amit erre

a célra magával vitt, el kell költeni. Hányszor meg hányszor me-
rült fel már bennünk a határhoz közeledve a kérdés: még ennyi és
ennyi valutám van, mit lehetne ezen venni? Végül pedig, adó és vám
formájában, mindenben az állam keres.

Ezzel az okoskodással — ajánlhatná valaki — leghelyesebb
volna a díjmentes vasúti utazást bevezetni. Bonomi államtitkár
beismeri, hogy ez is egyik régi vágya. „Szeretnék már ott tartani, hogy
egy külföldinek az Itáliában való utazás ne kerüljön úgyszólván
semmibe sem!“ Ennyit a vendégeink érdekében mindenesetre meg
kell tennünk! Pinchetti, az olasz szállodaszövetség elnöke szerint,
ha ezt a 70%-os utazási kedvezményt megszüntetnék, az olasz idegen-
forgalom feleannyi turistára sem számíthatna. Az olasz államvasutak
vezérigazgatója mondja: „Nem érzem magamat illetékesnek ítéletet
mondani afölött, hogy a külföldről érkezőknek juttatott utazási kedvez-
mény mennyiben járult hozzá ahhoz, hogy idegenforgalmunk
emelkedett. A gazdasági válság, az autó, autóbusz és repülőforgalom
rohamos fejlődése pedig határozottan ellentétben áll a vasúti utazások
olcsóbbátételével, azonkívül mi vasutasok nem is szívesen teszünk
különbséget olasz és nem olasz utasok közt. Annyit azonban meg-
állapíthatunk, hogy az általános üzletmenet, amely 1933-ig állandó
csökkenést mutatott, 1933-ban megállapodott és attól kezdve évről-évre
állandóan emelkedik. A külföldről érkezők száma is lényegesen emel-
kedett 1933 óta, viszont arra nincsenek adataink, vajjon végeredményben
több pénzt hoztak-e be az országba, mint azelőtt, vagy sem?“

A statisztikai hivatal megállapítása szerint 1910-ben 510.000
a külföldről érkező utas, 1927-ben 1,070.000, 1933-ban 2,500.000,
ebből azonban csak a külföldről érkező utasok számarányának növe-
kedését állapíthatjuk meg, de sem azt, hogy az egyes nemzetek polgárai
hogyan oszlanak meg ezen számok keretében, sem azt, hogy a vasutak
részére jó vagy rossz üzlet-e ez a 70%-os kedvezmény. Erre a kérdésre
már a CIT adja meg a feleletet.

M. Oro, a CIT igazgatója szerint az olasz idegenforgalom
ennek az utazási kedvezménynek köszönheti, hogy a gazdasági vá-
gálság káros hatásait csodával határos körülmények között elkerülte.
Az olasz idegenforgalmat kivéve, minden országban és minden téren
forgalmi csökkenések jelentkeztek. A külföldről érkezők száma évről-
évre emelkedett és ezzel együtt a munkaalkalmak és kereseti lehetősé-
gek is emelkedtek. A külföldi fiókjaink által eladott vasúti jegyek
végösszege hivatott annak igazolására, hogy ez a 70%-os utazási
kedvezmény mindenkinek mennyire jó üzlet volt. 1927-től 1928-ig,
tehát a világválság megelőző esztendőben a külföldön eladott jegyek
végösszege 71 és 74 millió líra. 1933-ban ez a szám 59 millió, 1934-ben
pedig 53 és félmillió lírára csökkent. Ez megfelel körülbelül egy harminc-
százalékos csökkenésnek. Hol van ma az az ország és az az ipar, amelyet
a világválság ne érintett volna ennél a harminc százalékos aránynál
erősebben? És ha az állam veszített is néhány milliót ezen a kedvez-
ményen, hol van ez a veszteség azok mellett a horribilis anyagi bevételek
mellett, amelyben az ily módon keletkezett idegenforgalmi növekedésből
az egész nemzet osztozhatott?

Olaszország részére tehát, amint láttuk és amint a gyakorlat is igazolja, ez a turistáknak juttatott 70%-os vasúti kedvezmény eredményes. Az olasz idegenforgalomnak azonban mindez még nem volt elég. Nem elégedett meg azzal, hogy a külföldi csak eljőjön, hanem azt akarta, hogy lásson, nézzen, jőjön, menjen ide-oda. Bevezetett tehát egy újabb 50%-os utazási kedvezményt is a külföldiek részére belföldi forgalomban. Minden külföldi, aki a CIT valamely külföldi fiókjánál vagy az olasz határállomáson vásárol egy nevére szóló vasúti jegyet valamely olaszországi állomásig oda-vissza, az olasz határtól számított 70%-os kedvezménnyel, ezt a jegyet felmutatva, 50%-os kedvezménnyel utazhat később Olaszországban össze-vissza, feltéve, hogy legkevesebb hat napot tölt az országban. Hogyan lehet ellenőrizni, hogy az utas Itáliában legalább hat napot töltött? Vasúttechnikai kérdés. Az ellenőrzésnek lehet egy szigorúbb és egy tágabb értelmezése. A fasiszta Olaszország az utóbbit választotta. Megelégszik azzal, hogy az utas jegyváltásnál ezt a hat napi ott tartózkodási szándékát bejelenti. Az ellenőrzés megszigorításával egy vasúttársaság az idegenforgalomnak többet árthat, mint amekkora kárt az esetleges visszaélések a vasútnak okozhatnak. Ennek a hatnapos tartózkodásnak az eredete is erkölcsi okokban keresendő. A vasúttársaság ebbe az újabb 50%-os kedvezménybe csupán ilyen feltételek mellett volt hajlandó belemenni. Szerinte máskülönben nem fizetné ez ki magát. Az idegenforgalmi hivatal kezdetnek ezt elfogadta, mert tisztában volt vele, hogy később a vasút is hozzászokik ehhez a gondolathoz. A CIT-nél, ha az utas jegyet vált és ezt a feltételt a jegyfuzetről leolvassa, megjegyzik, hogy ezt nem kell komolyan venni.

Aki pedig a jegyváltással egyidejűleg legalább 12 hotelbont is vált magának, az az 50%-os kedvezményen kívül még egy másik kedvezményben is részesül: első osztályon 70%-os kedvezménnyel utazhatik, vagyis például az az utas, akinek a Ventimigliától Rómaig váltott másodosztályú jegye 180 lírába kerülne, annak ugyanez az út első osztályon csak 160 lírába kerül.

Bonomi államtitkár erre vonatkozólag ezt mondotta: „Az első osztályú kocsik a legtöbb országban üresen járnak, legfeljebb szabadjegyes utasok ülnek benne. Aki az első osztály teljes árát megfizetné, az inkább hálókocsin utazik ma. Miért ne tegyük minél kellemesebbé a külföldi turisták utazását? őket az utazásra nem a szükség kényszeríti, ők a mi legkedvesebb klienseink“.

Vannak ezenkívül több napra szóló szabadjegyek, amelyeknek birtokában az utas az összes olasz vasútvonalakat díjmentesen használhatja. A hat napra érvényes szabadjegy — helyesebben: bérletjegy — ára az I. osztályon 300 líra, a II-on 210, a III-on 125, míg az egyhónapig érvényes ilyen bérletjegy ára az I. osztályon 1100, a másodikon 750, a harmadikon pedig 450 líra, de ezeket a jegyeket csak a CIT külföldi fiókjai árusítják.

Amikor a vasúti kedvezmények különböző szériáit bevezették, még nem gondoltak az autóval érkező utasokra. Később a tapasztalat megmutatta, hogy az igazi „üzlet“ ebben fekszik. Egy autón érkező utas átlag egymaga annyit költ, mint tíz más, aki vasúti kedvezménnyel

érkezik meg. A „prim“-et ezeknek is meg kell adni és Olaszország ezt meg is adta olcsóbb benzinnel formájában. Az állam itt az adó egyrészét engedi el, hogy más vonatkozásokban annál többet kereshessen. 40% kedvezmény annak, aki öt napnál tovább marad, 80%, aki két hétnél hosszabb ideig tartózkodik olasz földön. A probléma csupán az volt, hogy amikor egy külföldi rendszámú autós olasz földre érve benzint kezd vásárolni, miből lehet megállapítani, hogy az illető még hány napot szándékozik ott tölteni? Erre valók ismét csak a hotelbónok, amelyek a benzinkedvezmény bevezetésével egy napon léptek érvénybe. Minden határátlépő állomáson — de csakis ott! — az autóval érkező külföldinek jogában áll benzinbónokat váltani. Olaszországban az árak általában véve fixek, állandóak. A benzin ára tízliteres tételekben 22 líra 40. Aki legalább öt hotelbónót tud felmutatni, minden ilyen tíz liter benzin felvételére jogosító bonóért csak 17 líra 80-at fizet, míg a tizenötönél több hotelbónóval rendelkezőnek ezeket a bonókat a határon 11 líra 32-ért árusítják. Alakjukra nézve ezek a benzinbónok apró kis csekkfüzetek, amelynek minden egyes szelvénye ellenében bármely olaszországi benzinállomás tíz liter benzint ad ki. Naponta csupán két ilyen szelvényt lehet beváltani, feltéve, hogy a csekkfüzet fedőlapján feltüntetett szám az autó rendszámával megegyezik. Naponta tehát csak 20 liter kedvezményes benzint engedélyez Itália. Ha valakinek ez nem elég, 22.40-ért ezen felül annyit vehet, amennyire szüksége van. Ugyancsak 2 lírát kell tízliterenként ráfizetnie annak, aki az általánosan használnál jobb gyártmányú, finomabb benzint kíván.

Az olasz idegenforgalmi központ ezeknek a bonóknak a beváltását a postával karöltve oly leleményesen szervezte meg, hogy az elhasznált bonókat a benzinárusok a legeldugottabb vidéki postahivataloknál is beválthatják, miért is az ilyen bonók, különösen a vidéken, beváltás előtt hosszabb ideig papírpénz gyanánt forognak, ami által az idegenforgalmi központ oly jelentős hitelhez jutott, amelyre a benzinbónók kibocsátása alkalmával még csak nem is gondolhatott.

ELHELYEZÉS. Olaszországban az idegenforgalom már a háború előtt is jó üzlet volt, jóllehet külföldi propagandára abban az időben még kevés gondot fordítottak. A gazdasági válság folyamán megindult idegenforgalmi verseny tehát az olasz idegenforgalmat nem érte oly készületlenül, mint például mondjuk nálunk. A hatásos külföldi propaganda révén viszont elérte azt, hogy a már békeidőben meglévő idegenforgalmi berendezései nem maradtak kihasználatlanul, mint mondjuk Franciaországban, ahol a békeévek idegenforgalmára alapított temérdek szálloda a gazdasági válság óta üresen áll. Vannak országok, amelyeknek külföldi propagandája sokkal ügyesebb kezekben van és hatásosabb és eredményesebb működést mutathat fel, mint amekkora idegenforgalmat az ország tulajdonképpen elbír. Erre Magyarország különösen jellemző példa, ahol még a főváros is nehézségekkel küzdök, mondjuk egy nemzetközi vásár, vagy Szent István-hét alkalmával. Franciaország — békeidőkben a legnagyobb idegenforgalommal dicsekvő ország — viszont a megfelelő propaganda hiányában nélkülözi

azt a turistamennyiséget, amelyet kényelmesen elbírhata. A fasiszta Olaszországban e két idegenforgalmi tényező eszményien harmonizál. A magyarországi belföldi propagandának ezen a téren még sok tenni-valója van!

Az idegenforgalom leprimitívebb formája az úgynevezett csoportos utazások. Az, aki hazájának határain túl még nem járt, fél magát bizonytalanságoknak kitenni. A csoportos utazások ezt a félelmet voltak hivatva eloszlatni: az utasnak, az utazás árát előre lefizetve, az utazás folyamán többé semmire nem volt gondja. Az ilyen csoportos kirándulásoknak azonkívül megvolt az a nagy előnyük is, hogy olcsóbbak voltak, mint az egyéni utazások, mert egyrészt külföldi helyismeret-rendelkező szakértők vezették, akik az olcsó, de jó helyeket felfedezték, másrészt a szállodák és éttermek is a „nagy üzlet“ reményében inkább hajlandóknak mutatkoztak a lehető legmérsékeltebb árakat számítani. Az egyetlen nagy hátránya az ilyen csoportos kirándulásoknak az volt, hogy az utas csak azt láthatta, amit néki megmutattak és nem járhatott kívánsága szerint szabadon, amerre akart.

Olaszország ezen a téren is úttörő volt, bevezette a csoportos utazásokat... egyénenként. Ezt úgy kell értelmezni, hogy a csoportokat nem egy vezető állítja össze, hanem a körülmények. Nem egy háromszáz főből álló csoport indul mondjuk Budapestről és érkezik meg San-Remóba, hanem a világ minden részéből önállóan utazók indulnak el és amikor a vonat San-Remóban megáll, abból kiszáll háromszáz utas. Ezt a számot csak példaképpen említem fel. Lehet több is, kevesebb is, egyik nap így, másik nap úgy, ahogyan a véletlen alakítja. Fődolog, hogy az olaszországi szállodák ily módon mindennap tömve vannak, vagyis ugyanaz az eredmény, mintha már otthon megalakult csoportok indulnának.

Vizsgáljuk már most, milyen módon jutott el Olaszország ehhez a szép eredményhez? A felelet meglehetősen egyszerű: a szállodabonok révén. Ali ez a szállodabón? A CIT külföldi fiókjainál árusított egyszerű utalványok, amelyekből az utas magának ahányat előre megvásárol, lefizetve az árát, annyi napot tölthet el bármely olaszországi szállodában anélkül, hogy ott egyetlen lírát is kiadni kényszerülne, feltéve, hogy nem kíván magának semmi „extrát“, amelyért bizony mindenütt fizetni kell. Ezek a „Buono d'albergo“-k névre szólnak és legkevesebb ötöt kell belőlük venni. Az utalványokat a Federazione Nazionale Fascista Alberghi e Turismo bocsátja ki és a külföldi CIT fiókok, ahol ezeket a bonokat árusítják, ellátják az utast egy kis füzetrel is, amelyben fel vannak sorolva mindazok az olaszországi szállodák, amelyek tagjai az ezeket a bonokat elfogadó egyezménynek. Mert — és ez már inkább adminisztratív probléma, de tanulmányunk keretében ezzel is kell foglalkoznunk — jóllehet ezeket az utalványokat valamennyi olaszországi szálloda elfogadja, az olasz szállodaszövetség nem minden olaszországi szállodát minősít méltónak arra, hogy oda idegeneket elhelyezzen. A szállodák öt különböző kategóriába vannak osztva: luxus, első-, másod-, harmad- és negyedrendű szállók és az egyes kategóriákra kibocsátott szállodautalványok a kategórián belül még további féleségekre is oszlanak, mint például: szoba fürdő-

szobával és penzióval, szoba teljes penzióval és fél penzióval, ha a nap egyik részét másutt kívánja eltölteni. Az utas minden tekintetben szabad, nincsen kötve az utalványon megjelölt feltételhez. Ha a bónuszos szoba nélküli szobára szól, kérhet magának fürdőszobást is, ha a különbözetet készpénzben megfizeti. A kényelem abban rejlik, hogy az utas valamely olaszországi városba érve, a brosúrából kiválaszt magának egy hotelt a megfelelő kategóriából, ott megszáll, a füzetből kiszakít egy utalványt és azzal fizet, nincsen gondja sem kiszolgálásra, sem számlabélyegre, sem kurtaksára. Az egyedüli felülfizetés, amit a szálloda követelhet, öt, illetve tíz líra abban az esetben, ha ott éppen főszezon van. De ez sem jelent meglepetést, mert abban a füzetecskében, amely a szállodák neveit felsorolja, az is fel van tüntetve, hogy hol, mikor van a főszezon. Abban az esetben pedig, ha az utalvány luxusszállóra érvényes és abban a városban, ahova megérkezik, luxusszálló — vagy az a kategória, amelyre az utalvány szól — esetleg nincs, akkor kiválaszt magának tetszés szerint bármely szállót és az utalvány leadása alkalmával a kategória közötti különbözetet a szállodától készpénzben visszakapja. Mert a szállodának is a központ a beváltás alkalmával az utalványon feltüntetett összeget téríti meg.

Amennyire egyszerű ez az utalványszisztéma az utasoknak, annyira komplikált a szervezet, amelyet kíván. Az idegenforgalmi központnak egy külön bankot kellett a bónuszos forgalom lebonyolítására építeni, amelyet Rómában akárki megtekinthet. Alaptőkéjét azok a 25-től 250 líráig terjedő összegek képezik, amelyeket az egyezménybe belépő szállodák évi tagdíj fejében befizettek. Forgalmát azok a befizetések teszik, amely összegeket a CIT külföldi fiókjai az elárusított bonok után befizetnek és azok a kifizetések, amelyeket az ország minden részéből beküldött utalványok fejében a beküldő szállodáknak kifizetnek, levonva belőlük azokat az összegeket, amelyeket a bank jutalékrészesedés és más címenek magának visszatarthat. Hogy ezt egy példával illusztráljuk, vegyünk egy ilyen utalványt, amely egy harmadrendű szállodára szól teljes penzióval. Ára 36 olasz líra. Ebből a bank 29 líra 20-at térít meg a szállodának, 10%, vagyis 2 líra 90 azé a CIT fióké, amely az utalványt eladta. Újabb 10% a bank jutalékrészesedése, 1 líra pedig minden utalvány után kategóriára való tekintet nélkül azé a városé, ahol az utalványt beküldő szálloda van, kurtaksa címén. (Ha annak a városnak, ahol az utalványt beküldő szálloda van, kurtaksát szedni nincsen joga, akkor a bank ezt az 1 lírát az idegenforgalmi propaganda javára fizeti ki.)

Ennek az utalványrendszernek rendkívül sok előnye van. Névre szól, tehát kisebb a kockázat azt elveszíteni, mint a készpénzt. Kényelem, hogy ahány ilyen utalvány még a zsebben van, annyi napra a szállodai ellátás biztosítva. Végül — de nem utoljára — ha az utas csak egy napot tölt is a szállodában, ugyanazt az olcsó árat élvezzi, mint az állandó, éves lakó. „Mert a patriotizmus, a korporatív szellem, a fasiszta disciplina, de az üzleti érzék is — mondotta Cesaro Pinchetti, a hotelszövetség elnöke, akinek aláírása megtalálható minden egyes ilyen szobautalványon — egyformán megkövetelik, hogy minden szálloda a lehető legolcsóbb szobaárakat jelentse be. A szállodás ennél

olcsóbb árat még a legjobb barátjának, a tulajdon édesapjának sem számíthat, mert, ha egy még olcsóbb ár lehetséges, akkor azt mindenki részére meg kell adni. Akit ilyesmin rajtaérnek, azt első esetben 1000 lírara büntetik meg és minden további esetben 15 napi elzárásra. A vendég nyugodt lehet abban is, hogy a legolcsóbb árat kapja és abban is, hogy nem csapják be.“ Annál gyakrabban előfordul, hogy előkelő luxusszállodákat tulajdonosaik harmad- vagy negyedrangú szállodának deklarálnak, — mint tette ezt Pinchetti is, a római Piazza Barberini-n álló gyönyörű hoteljével, amit azóta nagyon sok más szálloda is utánzóit — hogy a külföldieket ilyen módon arra a gondolatra készítsék: ha ilyen gyönyörű itt egy harmadrendű olasz szálloda, mint ez a római Barberini, vagy alimone-i Excelsior és Limone, mondjuk, akkor milyenek lehetnek a luxusszállók?

Azokon a kedvezményeken kívül, amelyeket a hotelbónokkal kapcsolatban már előzőleg említettünk (vasúti kedvezmények, benzin), annak birtokosa úgyszólván mindenütt, múzeumokban, színházakban, sportmérkőzéseken bizonyos kedvezményeket élvez, szinte azt lehetne mondani, hogy felmutatása annyit ér, mint egy újságíró-igazolvány.

SZÓRAKOZÁSI LEHETŐSÉGEK, LÁTVÁNYOSSÁG. A természeti és történelmi szépségekkel oly gyönyörűen megáldott Itáliának ilyesmikről nem kell külön gondoskodnia. Ehelyütt inkább térjünk ki azokra a ténykedésekre, amelyeket az olasz idegenforgalmi központ, mint közigazgatásügyi hatóság felmutathat, mert jelenleg a kontinens valamennyi állama közül egyedül az olasz idegenforgalmi hatóság rendelkezik közigazgatásügyi hatáskörrel. Az olasz határ- és vámkielégítésekkel, útlevéllenőrzőkkel, valamint a városok forgalmi rendőrségeivel személyzeti és fegyelmi vonatkozásokban az olasz idegenforgalmi államtitkár közvetlenül rendelkezik és azok a pénzügy-, illetve belügyminisztérium rendelkezéseit is csak az idegenforgalmi államtitkár utasításain keresztül hajtják végre. Az elv, amellyel Bonomi államtitkár, ezt a problémát kezeli az, hogy minden hatósági közeg a külföldről érkezővel szemben az államot képviseli és a fasiszta Olaszország részére minden külföldi turista „vendég“, akit ehhez méltóan kell is a hatósági közegeknek fogadniok. Ez az elv a gyakorlatban gyönyörűen érvényesül és az idegenforgalmi államtitkár alá rendelt hatósági közegekkel szemben a külföldiek részéről az utóbbi esztendőkből nem is merült fel semmi panasz. A határállomásokon minden Olaszországból elutazó külfölditől udvarias formában elkérnek minden számlát, amelyet magánál tart és feljegyzik az illető pontos címét. A számlákat az említett közegek a római idegenforgalmi központhoz terjesztik fel, ahol azokat lelkiismeretesen egyenként átvizsgálják és ha azt találják, hogy a külföldinek valahol, étteremben, szállodában, mulatóban vagy üzletben a megengedettnél drágább árat számítottak, a különbséget a számla kiállítójával megtérítetik és azt egy bocsánatkérő kíséreléssel együtt postán a külföldi után küldik. Olaszországból senki sem távozik el azzal az érzéssel, hogy rászédtek, becsapták vagy kirabolták, amit ma még nem minden országról mondhatunk el.

KOTZIG KÁROLY